

Udruga minijaturista, maketara i igrača stolnih strateških igara „Agram“

Roditeljski vodič za stolne strateške igre s minijaturama

Mnogi od nas imaju lijepa sjećanja na početak bavljenja ovim hobijem u djetinjstvu. Našu maštu je pokretalo uzbuđljivo vođenje vojski figurica, koje je nadalje ovisilo o roditeljskoj brizi i džeparcu. Siguran sam da neki roditelji imaju brige ili nedoumice u vezi ovog hobija, čime ću se pozabaviti u ovom tekstu.

Općenito gledano, ovaj hobi je u mnogočemu pozitivan. Negativne strane o kojima ću ovdje govoriti nisu zamišljene kao kritika onoga o čemu se radi u ovakvim igrama, nego vlastiti stav da je roditeljsko pravo znati sve činjenice o onome čime se njihova djeca bave.

Upoznavanje sa stolnim strateškim igrama (engl. tabletop wargaming) se obično događa pod utjecajem prijatelja ili pri susretu s izlozima trgovina stripovima ili hobijima. Vizualno privlačne minijature popunjavaju zidove u kutijama s uzbuđljivim slikama ili se, lijepo obojane, izlažu u izložbenim vitrinama. (Bojanje je također dio hobija.) Sitne su, visine tek nekoliko centimetara, te obično okružene većim stvarima poput tenkova ili zvjeri.

Postoji mnogo žanrova stolnih strateških igara s minijaturama, svaka sa svojim pravilima. Znanstvena fantastika, *fantasy* i vojno-povijesne igre su najčešće, ali postoje i druge tvrtke koje izdaju igre sa *steam punk*, stravom ili viktorijanskom tematikom.

Stolna strateška igra je:

- ❖ Igra na ploči velikih razmjera:
 - ❖ koristi minijaturene figure umjesto čovječuljaka
 - ❖ kretanje figura pomoću mjerne trake umjesto polja na ploči
 - ❖ Kocke i dalje određuju ishod bitaka

- ❖ Borba s protivnicima u svrhu ispunjenja zadat(a)ka:
 - ❖ S ciljem uništenja protivnika (ubiti njegovog zapovjednika, zauzeti zgradu, itd.)
 - ❖ Radi kraćeg trajanja bitaka, neke partije se igraju određeni broj poteza, te bodovi određuju ishod

- ❖ Partije se obično igraju na stolovima dimenzija približno 180x120cm ili 120x120cm
 - ❖ Obično su dovoljni kuhinjski, odnosno blagovaonski stolovi
 - ❖ Dodatni draž daje dodavanje terena poput kuća, brda, drveća i sl.

Svaka vojska teži izgledati i funkcionirati drukčije od druge, pa su neke od njih su lakše za naučiti igrati, te obično imaju dovoljno različitih jedinica na izbor kako bi igrači s istim vojskama mogli koristiti različite snage.

Roditelji će, bez sumnje, imati pitanja i briga oko toga je li igra primjerena dobi njihove djece. Odgovorit ću na neka od ovih pitanja, ali Vama prepuštam odluku o prikladnosti ovog hobija za Vašu djecu.

Prilikom istraživanja, tražio sam povratnu informaciju različitih igračkih zajednica, te mi je drago da su ljudi iz različitih skupina imali slična mišljenja.

Za zapisnik su moji roditelji izjavili:

„U svih 20 i nešto godina tvog hobija nikada se nismo zabrinuli... tek smo bili znatiželjni oko zamršenosti igre. Pomogla ti je da razviješ fine motoričke vještine, te se naučiš strpljenju i sposobnosti komunikacije s ljudima različitih dobnih skupina (zaposlenici trgovina koji su bili spremni pomoći i prihvatiti „novake“). Hobij je bio „na ledu“ neko vrijeme, ali, kao što si dokazao, može se opet započeti. Kao i kod svakog hobija, razina vještine može porasti s utrošenim vremenom.“

Sve u umjerenim količinama

Pretjerivanje može biti loše, pa čak i s najboljim stvarima. Ako školske ili druge obaveze Vaše djece pate, nije greška u igri. Svaki hobi, poput gledanja televizije, igranja računalnih, kartičnih ili društvenih igara, te čak i sport, mogu odvući djecu od njihovih obaveza. Ako to postane problem, ograničite im vrijeme.

Koja je razlika između „stolnih strateških igara“ i „igara igranja uloga“?

Velika. Dok današnje igre igranja uloga (engl. Fantasy Role Play – FRP) koriste minijature, stolne strateške igre su jako različite.

U igrama igranja uloga (poput *Dungeons and Dragons*) igrači preuzimaju uloge jednog lika u fantastičnom svijetu, skupljaju iskustvo, podižu svoju razinu vještine i gomilaju bogatstvo i moć. Igre se igraju iz perspektive lika, glumeći situacije i komunicirajući kao da su u koži svojih likova. S obzirom da nema „kraja“ ili „pobjednika“ u igrama igranja uloga, cijela priča je u puno većoj mjeri temeljena na suradnji iako se igrači znaju vezati za svoje likove – smrt lika se može usporediti sa gubitkom spremljene datoteke njihove omiljene računalne igre. To može biti neugodno.

Stolne strateške igre više podsjećaju na bogato ukrašeni šah. Igrači upravljaju vojskom i svaka partija ima svoj kraj. U njima nema igranja uloga, igrači se ne poistovjećuju sa svojim

trupama, nema glumljenja situacija – to je samo figura na stolu. Kao u svakom sportu, postoje pobjednici i gubitnici.

Koja dob je primjerena za početak bavljenja hobijem?

Prema povratnim informacijama iz više krugova kao idealna dob se predlaže početak adolescencije ili nešto prije, ali to će u najvećoj mjeri ovisiti o zrelosti Vaše djece.

Mnogi počinju u srednjoj adolescentskoj dobi. Tada djeca lakše razumiju pravila, u stanju su slagati figure, te će lakše pronalaziti protivnike. S obzirom da počinju pronalaziti svoju neovisnost, neka od ovih pitanja se možda neće ticati Vašeg djeteta, ali je moguće da ste i dalje zainteresirani. U mlađim godinama zbog nedovoljnog razvoja njihove psiho-motoričke sposobnosti, mnoga pravila mogu djelovati zbunjujuće, nesuglasice intenzivnije, a gubici bitaka teži.

Imao sam 11 ili 12 godina kad sam počeo igrati, a moj brat je bio dvije godine mlađi. Iako se, za razliku od mene, nije posvetio tome, sjećam se da je okvirno shvaćao pravila, čak i taktike.

Koliko su ove igre složene u usporedbi s onima na koje sam naviknut/a?

Ove igre mogu postati složene, te čak i odrasli mogu imati nesuglasica. Pravila su definitivno teža za naučiti od Monopoly-ja i taktike su posve različite. Ujedno, definitivno je više mogućnosti nego u šahu. No, dobra je strana što djeca koja pohvataju ove koncepte nauče puno o analitičkom načinu razmišljanja.

U većini trgovina za hobiste moguće je pokazati kupcima kako se igre igraju, i ovo je dobar način provjere shvaćanja sustava kod djece prije financijskog izdatka.

Mogu li djevojke/čice igrati?

Apsolutno!

Mnoge djevojke i žene se danas igraju (uključujući i moju suprugu) i nisu ograničene na „ženskaste“ vojske. Igre poput onih koje proizvode tvrtke Privateer Press (Hordes / Warmachine) ili Wyrld Miniatures (Malifaux) češće uključuju ženske junakinje i vojnkinje.

Međutim, stolne strateške igre su dugo smatrane dječjačkim hobijem, te je, shodno tome, većina igrača muškog spola. Vjerojatnost pronalaska djevojke u lokalnim trgovinama s igrama je mala i većina igrača su muškarci stariji od 20 godina. Roditeljima možda neće biti ugodno gledati svoje kćeri u takvim situacijama. Međutim, djeca nisu obavezna igrati u trgovini – možete im omogućiti igranje za stolom kod kuće da igraju s prijateljima ili čitajte knjigu u trgovini dok Vam se djeca igraju.

(napomena prevoditelja: U Zagrebu, za razliku od inozemstva, najviše se igra u lokalnim klubovima/udrugama – poput [UMS „Agram“](#) te UM Arkadia.)

Igra li puno djece ove igre? Hoće li ovo imati utjecaja na njihov društveni život?

U vrijeme mog odrastanja, nije ih puno igralo. Čak i sada, kada se o ovim igrama rade računalne igre, one ne dovlače ljude za stol. Ovo je definitivno hobi koji je manje popularan, te bi djeci moglo biti teže pronaći zainteresirane prijatelje.

Također je moguće da ne pronađu vršnjake u hobi trgovini, jer neće uspostaviti vezu sa starijim igračima koje će upoznati kroz lokalnu trgovinu. Možda će se dovoljno dobro s njima slagati, ali adolescenti i odrasli neće pozivati djecu na druge društvene događaje izvan igranja. (Što Vi vjerojatno i ne želite.)

Za mnogu djecu koju zanimaju „štrebersko/geekovski“ hobiji, stolne strateške igre su izvrstan hobi koji zahtijeva određenu količinu druženja. Bez obzira igraju li s vršnjacima ili starijim igračima u trgovini, ovo može biti nešto što će potaknuti Vašu djecu da ostave računalne igre i sklope prijateljstva izvan interneta.

(napomena prevoditelja: UMS „Agram“ trenutno ima osamdesetak stalnih članova u rasponu od 12 do 40 godina starosti. Također, Udruga organizira i škole stolnih strateških igara u kojima Vaša djeca mogu naučiti osnove igranja. Škola (pod nazivom Škola kompetitivnosti, komunikacije i rasonode) besplatna je za sve polaznike, a UMS „Agram“ ima sve potrebne figure i knjige s pravilima. UMS „Agram“ je svjestan da su djeca u toj dobi „prevrtljiva“ i da u velikom broju ne ostaju posvećena jednom hobiju, sportu itd. što ima velikih posljedica na džep roditelja. Stoga s tim u vidu, omogućavamo djeci da prođu kroz razne stolne strateške igre bez troškova te da se zatim (eventualno) odluče za igru po njihovom izboru.)

Koliko su veliki ovi modeli i vojske?

Modeli su obično visoki oko nekoliko centimetara, te stoje na okruglom ili kvadratnom postolju („bazi“) promjera ili dijagonale oko 2,5 do 3 cm. Postoje veća i manja postolja od toga. Veći modeli su obično roboti, zvijeri i vozila koja veličinom variraju od 3 - 4 do 20 -30 cm.

Ovisno o sustavu igre, vojska može imati od 5 do 20 modela (malo), zatim od 20 do 40 modela (srednje), te čak 100 modela. Zbog ravnoteže omjera snaga, neke vojske su zamišljene kao mala skupina vrlo dobro opremljenih i uvježbanih vojnika, velikih rojeva slabih trupa te svih mogućih međusobnih kombinacija.

Koliko će ovo koštati?

Ovo je definitivno skuplje od društvene igre. Međutim, nije skuplje od kupovanja igraće konzole, računala, nekoliko računalnih igara, sportske opreme, instrumenta i poduka ili gotovo bilo kojeg hobija danas.

Ukratko, ovo nije jeftin hobi. Početnički setovi se cijenom kreću od 300 do 600 kn, ali obično sadržavaju sva pravila i dvije male vojske za početak. Ovo može biti izvrstan rođendanski ili blagdanski poklon, ili nešto što dvije obitelji mogu podijeliti. Ovo je dovoljno da Vaša djeca započnu i da vidite sviđa li im se igra.

Postoje troškovi koji se ne tiču isključivo modela. Moguće da će biti potrebno izdvojiti tristotinjak kuna za hobističke alate poput ljepila, kliješta, škara, boja i kistova. Ovi alati su nužni radi slaganja i bojanja figura, ali su isto tako izuzetno pozitivan dio hobija. Osim ljepila i možda škara, ostatak se može kupiti nakon što se za hobi zaozbiljno odlučite.

Nakon igranja osnovne partije, Vaša djeca će htjeti povećati veličinu svoje vojske, nešto što je itekako dostupno uz džeparac ili honorarni posao. Modeli se mogu kupiti za 80 do 150kn ili se može štedjeti za posade, tenkove, strojeve i zvijeri čije se cijene kreću od 240 do 300kn. Također mogu kupiti još boja i po potrebi zamijeniti kistove. Ovo je teže za odabrati kao poklon, jer nećete znati koje modele žele kao poklon – poklon bonovi ili lista želja su dobar izbor u ovom slučaju.

Možemo li kupiti rabljene modele?

Naravno! eBay je jako dobro mjesto za početak, ili lokalni forumi igrača (<http://ums-agram.hr/forums>). Hobi trgovine ili lokalni igrači mogu također prodavati rabljene minijature. Cijene rabljenih minijatura su PUNO niže od originalnih. (Osim ako su izvanredno obojene.) Mana kupovanja rabljenih modela je ta što dosta često znaju biti već slijepljeni i obojeni. Moguće je da ćete djeci morati pomoći oko rastavljanja komponenti i skidanja boje.

Mijenjaju li se pravila i trebaju li se kupovati ažuriranja?

Igre se stalno osvježavaju kako bi se pravila poboljšala, i budimo iskreni, prodalo više modela. Svakih 3-5 godina, možete očekivati novo izdanje pravila (180-300kn), kao i knjige pravila za svaku vojsku. Ponekad se izdaju proširenja koja uvode novi način igranja.

Ono što je dobro pitati vlasnike i zaposlenike trgovina je: „Kada se očekuje novo izdanje?“. Nezgodna situacija zna biti kada ljudi kupe nekoliko pravilnika koji budu zamijenjeni nekoliko mjeseci poslije. Nova pravila su, međutim, sasvim izborna, te su stari modeli još iskoristivi.

S vremena na vrijeme, besplatna se ažuriranja zvana Često Postavljana Pitanja (engl. FAQ – Frequently Asked Questions) izdaju putem interneta. Ona služe razrješavanju nedoumica oko pravila.

Što ako izgube interes za igru?

Djeci se to događa. Uzimajući u obzir dugoročnu cijenu ovog hobija, zapitajte se koliko zanimacija su Vaša djeca promijenila? Ako odložite trenutnu kupnju i oni nastave postavljati pitanja o tome umjesto da zaborave, možda se radi o nečemu za što su zainteresirani.

Ako su zainteresirani, uzmite im osnovni set i neka se igraju prije nego što još uložite. Ako izgube interes, onda je to isto kao da ste im kupili društvenu igru. Ili im dopustite da potroše svoj novac na to. Ukoliko se predomisle, to treba shvatiti kao dio odrastanja i učenja upravljanja novcem.

Ako žele prestati, pokušajte saznati zašto. Možda im je potrebna moralna podrška jer se teško nose s gubitkom. Moguće je da su pravila previše složena, te im treba pomoć da nauče. Možda jednostavno ne uživaju u tome. Ako odustanu, rabljene modele će te moći prodati za dio plaćene cijene – a uvijek možete stvari staviti na stranu dok ne porastu.

(napomena prevoditelja: *Kao što je već napomenuto, UMS „Agram“ izlazi u susret roditeljima i omogućava besplatan „ulaz“ u hobi tako da ukoliko se Vaše dijete predomisli, Vaši troškovi nisu preveliki.*)

Koliko vremena i truda me čeka?

Ovisno o njihovoj dobi, moguće je da će im trebati pomoć prilikom slaganja minijatura. Moguće je da će im trebati Vaša pomoć s bojanjem i igranjem također. Ovo može značiti sate ili dane čitanja pravila, ili igranja igara koje Vas ne zanimaju previše. Preko stolnih strateških igara je definitivno teže povezati se s djecom nego primjerice preko nogometa, ali ako je to njihov hobi, roditelji bi se mogli angažirati.

Dobro bojno polje će imati teren na sebi kako bi izgledalo stvarnije, te, umjesto da ih kupujete, možete sagraditi male diorame: kuće, brda, ograde, prostorije itd. Ukoliko ste umjetnički tip, možete im pomoći da nauče bojati.

Ponekad ćete možda morati pročitati pravila kako biste im pomogli tamo gdje postoji pravilo koje se čini nerazumljivim. Ako Vam nije ugodno ostavljati djecu samu u hobi trgovinama, mogli biste se naći u situaciji da ubijate sate dok oni odigraju partiju-dvije.

(napomena prevoditelja: *U Zagrebu također trenutno postoje dvojica očeva koji redovno dolaze na naše turnire sa svojim sinovima. Ovaj hobi zna zaintrigirati i starije jednako kao i mlađe.*)

Koliko dugo traju partije?

Ovisno o sustavu igre, manje bitke mogu trajati 1-2 sata, dok veće mogu trajati dio dana. (Usporedivo s utakmicom sporta.) Ako koriste blagovaonski stol, ovo može smetati trenutku započinjanja obiteljskog obroka. Molbe za dopuštenje ostavljanja postavljene bitke za dan poslije također nisu neuobičajene.

Koliko prostora će ovo zauzeti?

Vojska obično sasvim dobro stane u kutiju za alat ili čavle. Sve boje i alati se mogu staviti u stol sa pretincima ili ladicama, ili u manju do srednju plastičnu posudu. Mogu sasvim dobro raditi na svojim modelima za radnim ili blagovaonskim stolom. (Ovo se naravno s godinama povećava, kako se skupljaju novi alati i dijelovi.)

Blagovaonski stol se može koristiti za igru, ili se mogu kupiti rasklopivi stolovi iz trgovina uredskom i sličnom opremom. Stol kvadratnog oblika dimenzija približno 120x120cm je dobra veličina za igru, ili 120x240cm za 4 ili više igrača. Ako počnu izrađivati terene poput šuma i zgrada, nekoliko kutija srednjih veličina bi moglo biti potrebno kako bi bilo mjesta za pohranu svega. Knjige, posude, lego kocke, stari dijelovi i bilo što iz kućanstva (što nije lomljivo) se može koristiti umjesto terena.

Prednost omogućavanja mjesta za bavljenje hobbijem je ta što aktivnosti donekle nadzirete, čak i ako ne igrate s njima. Hobi trgovine kupcima vrlo često također daju stolove na korištenje.

Koliko ljudi može istovremeno igrati?

Ove igre se obično igraju „1 na 1“. Mi smo obično igrali partije 2 na 2, što je uvijek dobro ispalo. Veće partije mogu povlačiti za sobom veći stol, te više prostora za sve igrače. Veći stol se također može podijeliti napola u svrhu više istovremenih partija. Međutim, ove igre su prvenstveno zamišljene za „1 na 1“ igranje – veći broj ljudi može usporiti partiju i smanjiti doživljaj.

Moraju li kupiti sve modele? Obojiti ih?

Dok si ne odrede koje modele žele kupiti, mnogi koriste lego kocke, plastične vojnike ili papirnate krugove. Ovo je kratkoročno prihvatljivo, ali dugoročno je poželjno kupiti prave modele. Ponekad autori naprave pravila za modele koji još nisu u prodaji, a u ovom slučaju je prihvatljivo koristiti zamjenske ili vlastoručno napravljene modele dok su otprilike iste veličine kao i originalni.

Bojanje nije obavezno, ali modelima uistinu poboljšava izgled. Osim nekih turnira koji mogu zahtijevati minimalni broj boja na modelima (obično 3 boje), ništa ne sprječava igranje s neobojenim modelima.

Postoje li lakše stolne strateške igre?

Da, postoje.

Neke premošćuju jaz između onoga što bi se zvalo „društvenom igrom“ i onoga što bi Vašu djecu uzbudilo u „stolnoj strateškoj igri“. Ovakve igre su PUNO lakše za naučiti, obično su dosta jeftinije, te se minijature i dalje daju bojati. Ovakve igre također mogu biti lakše za Vaše povezivanje s djecom, te ulazak u „pravu“ igru.

Odličan početak bi bilo nešto poput *LEGO Heroice*, ili igre napravljene od strane obožavatelja igara igranja uloga poput *BrickQuesta* ili *BrickWarsa*.

Zaposlenici hobi trgovina Vas mogu usmjeriti prema trenutnoj ponudi, poput *Super Dungeon Explorea*, *Clix* ili čak svemirskih bitaka poput *Ratova zvijezda* ili *Zvezdanih staza*.

Ovo su obično i dalje natjecateljske igre, pa bi možda trebali biti popustljivi prema Vašoj djeci. Jedna prednost kod nekih od ovih igara je što Vi možete igrati ulogu čudovišta, a Vaša djeca heroje.

Ako su Vam pravila poznata, možete ih pokušati pojednostavniti. Nije neuobičajeno da neki od stvaratelja igara dodaju „osnovna“ i „proširena“ pravila.

Što se cijene tiče, ovi lakši sustavi su obično u rasponu od 180 do 300 kn te su cjeloviti (osim pojedinih proširenja).

Postoje li kooperativne stolne strateške igre?

Postoje kooperativni aspekti, poput igranja u grupama i zajedničkog planiranja strategija koje jedna drugoj nadomještaju slabosti. Ne postoje potpuno kooperativne igre na tržištu.

Super Dungeon Explore je jedna od manje natjecateljskih igara i stavlja veći naglasak na grupu prijatelja koji zajedno prolaze kroz pustolovine, napadajući čudovišta u tamnici koju drugi prijatelj vodi. Djeca mogu naizmjenično preuzimati ulogu čudovišta.

Postoje li načini uravnotežavanja ukoliko je netko puno bolji u ovakvim igrama od svojih vršnjaka?

S obzirom da se ovi sustavi zasnivaju na bodovima, možete nekome dati više ili manje bodova. Budite oprezni s količinom jer mali broj bodova može uzrokovati veliku razliku. Budući da svaka igra ima drukčiji sustav bodovanja, preporučujem postotke. Igre tvrtke

Privateer Press obično nose od 35 do 50 bodova, dok igre Warhammera 40000 mogu nositi od 500 do 2000 bodova. Koraci od 5 do 10% su sigurniji, jer Vam je cilj povećati izazov bez da se bolji igrač osjeća kažnjenim zbog boljeg poznavanja igre.

Kako biste slabijem igraču pomogli, možete mu dati kopiju protivnikove liste vojske prije partije, kako bi mogao unaprijed planirati. Međutim, i gubljenje je dio igre, te se nadam da gubitnik može naučiti iz svojih grešaka, te shodno tome postati bolji igrač.

Kako se rješavaju nesuglasice oko pravila?

Čak i odrasli ljudi uđu u rasprave oko nejasnog pravila, tako da je sigurno da će i djeca ući u rasprave. Osnovno pravilo je bacanje kocke da biste odredili kako koristiti pravilo za ostatak partije, te ga kasnije detaljnije proučili.

Trgovina može pomoći posredovati oko nekog pravila, tako da jedan telefonski poziv može biti brzo rješenje. Autori igara često izdaju „Često postavljana pitanja“ i „ispravke i dopune“ na svojim internetskim stranicama kako bi raščistili mnoga pitanja koja primaju, a također im možete poslati poruku putem elektroničke pošte.

Kao odrasla osoba, možda ćete morati pročitati pravila i pomoći u njihovoj interpretaciji. U slučaju da to radite, morat ćete pročitati SVA pravila, s obzirom da ove knjige nisu uvijek najbolje izložene, te pojedina pravila možda ne budu jasna sve dok ne shvatite više dijelova istog teksta.

Koje vještine se mogu naučiti u ovom hobiju?

Postoje mnoge pozitivne stvari koje djeca mogu naučiti iz stolnih strateških igara. Bojanje, kritičko razmišljanje, druženje, suradnja, te čak i određivanje proračuna su samo neke od stvari koje igrači nauče.

Bojanje vodi kreativnosti, razvijanju finih motoričkih vještina, koncentraciji, itd. Većina trgovina ne održava tečajeve, ali postoje knjige i DVD-i s uputama, te mnoštvo internetskih izvora poput internetskih foruma (www.ums-agram.hr/forums.php). Servis YouTube je IZVRSTAN za ovo.

Shvaćajući s vremenom koje minijature želi koristiti u igri i kako ih iskoristiti za ispunjenje ciljeva zadatka, um počinje analitički razmišljati. Tokom partija, razvijaju se vještine poput procjenjivanja udaljenosti i vjerojatnosti, matematike i kritičkog razmišljanja.

Ako kupuju minijature vlastitim novcem, postaje važno pravljenje prioriteta za minijature u usporedbi s njihovom cijenom i štednja za veće modele. Možda ih to potakne za pronalazak honorarnog zaposlenja.

Kakav jezik i grafički sadržaj mogu očekivati u ovim igrama?

Da su stolne strateške igre film, vjerojatno bi bile preporučene za djecu dobi od 13 godina nadalje. Radi se o ratovanju, stoga je jasno da postoje blago do umjereno nasilne teme. Ovo može uključivati slike i opise bitaka, pucanja, borbe i smrti.

Gotovo da nema golotinje u stolnim strateškim igrama. IPAK, Games Workshop je izdao nekoliko polugolih minijatura u prošlosti (iako reklamira igrice mlađim uzrastima). Hobi bojanja minijatura također doseže dalje od igranja, te neki profesionalni kipari mogu izdati gole ili polugole figure, što se ne može pronaći u trgovinama, ali može na Internetu ukoliko traže druge minijature za bojanje.

Jezik je obično siguran, izbjegava se prostačenje, uvrede i druge nekorektne riječi. To ne znači da drugi igrači neće prijeći te granice – igranje u trgovini može sa sobom povući nešto prostog jezika iako se trgovine trude da toga bude što manje ili nikako.

Čitanje knjiga temeljenih na ovim sustavima ili pretraživanje Interneta može izložiti Vašu djecu prostijem jeziku ili vizualnom sadržaju.

Postoje li sustavi sa temama prikladnima za djecu?

Sve je to izmišljeno, ali ipak je riječ o ratnim igrama. Biste li dopustili svojoj djeci gledanje akcijskih filmova s nasilnim scenama, čitanje knjiga o misterioznim ubojstvima, hororu, znanstvenoj fantastici te fantastičnim pustolovinama?

Neki sustavi pristupaju temi iz drugih kutova. *Super Dungeon Explore* ima vrlo karikaturni stil, *Wyrd Miniatures* sučeljava (jezive) lutke, a *Battletech* velike robote kojima ljudski piloti upravljaju.

Dvije najrasprostranjenije marke danas su *Hordes* ili *Warmachine* američke tvrtke Privateer Press i *Warhammer Fantasy* ili *Warhammer 40000* britanske tvrtke Games Workshop. GW je jedna od najstarijih minijaturističkih tvrtki s vjerojatno najvećom skupinom igrača – oni su također i najtamniji („grim-dark“ – *mrgudno tamno*). Njihovi svjetovi su iznimno nasilni i tamni i obično se zasnivaju na najgorim dijelovima naše stvarne povijesti. Svijetovi Privateer Pressa također tematiziraju ratom zahvaćena područja i uključuju neke tamne vojske, ali njihova pozadinska priča se trudi biti relativno nenasilna i sadržava zadovoljavajuću količinu jakih ženskih likova i pješadije.

Vi ćete najbolje znati kako će Vaša djeca reagirati.

Gdje se nalaze trgovine, gdje igrati?

Što se Hrvatske tiče, trenutno jedino u Zagrebu postoji trgovina u kojoj se može isprobati ovakva vrsta igre. Radi se o trgovini „Carta Magica“ (<http://cartamagica.hr/>) na adresi Frankopansaj 22, a trenutno prodaje minijature i pravila za igre Warhammer Fantasy battles, Warhammer 40000, Flames of War, te X-Wing Miniatures Game, dok je za druge igre minijature i pravila potrebno naručivati iz inozemstva, što nije problem, s obzirom da se naručivanje može obaviti putem interneta.

Organizirano igranje u Zagrebu jedino omogućava UMS „Agram“ u MS „Cvjetni trg“, Prolaz sestara Baković (prijašnji Miškecov prolaz) 3/1, 10.000 Zagreb.

Je li sigurno ostavljati svoju djecu u ovim trgovinama?

Ovo u potpunosti ovisi o Vama, zrelosti Vaše djece, ali i o trgovini. Neki su spremni pokazati djeci kako se igra i dati im da se igraju sa svojim vojskama na uređenim stolovima ukrašenima prostornim maketama. Ideja je početi trošiti novac kod njih, te da će Vaša djeca kupiti svoje modele. Ali ovo nisu ustanove za čuvanje djece, te ne možete očekivati od trgovina s jednim zaposlenikom da paze na Vašu djecu ili ih smiruju ako počnu stvarati nered. Razgovarajte sa zaposlenikom ili poslovođom i saznajte smeta li im ostavljanje djece tamo, te ostavite kontaktne podatke, što i uključuje Vaše razumijevanje da ste ih voljni ostaviti bez nadzora.

Biste li ostavili djecu samu kod kuće? A s neznancima? Bi li odbili ponudu vožnje do kuće? Zaposlenici nisu uvježbani kako se nositi s posebnim potrebama ili hitnim medicinskim situacijama.

Ako Vam ne paše ostaviti ih same, onda ostanite s njima. Uđite u njihove partije, donesite knjigu ili nešto drugo čime ćete skratiti vrijeme i provjerite ima li trgovina stolicu za Vas. Oni su obrt kao i svaki drugi, i ako imaju prostor gdje možete nešto raditi nekoliko sati, a da kao rezultat Vaša djeca i njihovi prijatelji počnu kod njih trošiti novac, onda će Vam izaći u susret.

Kakvi se ljudi igraju u ovim trgovinama?

Ovo jako ovisi o pojedinoj trgovini. Obično se ne radi o sportskim ili navijačkim tipovima, te se obično radi o „štreberima/geek“-ovima. Ali općenito gledano, ovo su dobri ljudi, kakvi se mogu naći u bilo kojem krugu ljudi. Širok spektar ljudi igra ovakve igre, većina njih je zaposlena, često uglednih karijera, mnogi imaju obitelji i vlastite prijatelje, te su sasvim dobar tip ljudi za Vašu djecu. Općenito se radi o prijateljski nastrojenim ljudima, koji brzo prihvate ljude s bilo kakvom pozadinom.

Međutim, kao i u svakom krugu ljudi, može biti onih koji nisu najbolji uzori. Ako želite ostaviti djecu u trgovini, ne bi bilo loše da prvo provedete neko vrijeme s tim ljudima.

Postoje li mjesta na kojima mogu naučiti više o ovakvim igrama?

Ima puno izvora na Internetu. Postoje videa na YouTube-u, internetske stranice sa puno novosti, te puno blogera koji raspravljaju o različitim aspektima hobija poput izrade lista, taktika i bojanja. Vlasnici trgovine su također obično voljni raspravljati o igrama, iako ima i onih kojima je više stalo do prodaje nego pravilnog savjetovanja (primjerice, da je Vaše dijete premlado za neku igru).

U Hrvatskoj je ovaj hobi slabo do srednje razvijen, što zbog malog tržišta, što zbog ulazne investicije u hobi, koja je mnogima previsoka. U Zagrebu postoji Udruga minijaturista, maketara i igrača stolnih strateških igara „Agram“ (<http://www.ums-agram.hr>), koja je ujedno i najrazvijenija i s najviše članova. Postoji i još jedna udruga za ovaj hobi, Udruga igrača stolno strateških igara Arkadia (<http://arkadia.hr/>). U Puli je Udruga „Zaigrana koza“ (<http://zaigrana-koza.com/index.php>), u Slavenskom Brodu Klub Maketara i Minijaturista „Pannonia Minor“ (<https://en-gb.facebook.com/KMMPannoniaMinor/info?ref=stream>), a u Splitu Udruga maketara Stari Svijet (<https://www.facebook.com/pages/Stari-svijet-Split-udruga-maketara/159647487529957>).

Može li hobistička strana biti opasna ili neorganizirana? Koje su im alternative?

Mala kliješta za žicu („cvikcange“) ili stolarski skalpel služe za skidanje minijatura s okvira (engl. sprue) – ovo bi za većinu djece trebalo biti sigurno. Hobi nožić je najbolji za skidanje šavova sa minijatura, ali za to može poslužiti i mala rašpica.

Plastično ljepilo neće ozlijediti ili slijepiti kožu, iako se radi o kemikaliji. Super ljepilo (cijanoakrilat), koje se koristi za lijepljenje metalnih minijatura MOŽE slijepiti prste zajedno, ili figurice za prste. Sve dok Vaše dijete ne počne paničariti i pokuša nožem skinuti zalijepljeni dio, sve je u redu i to se da odlijepiti. Čistiti, trljati, nježno razdvajati prste ili prst i dio... možda nježno rašpati... ili ih odvesti liječniku (op. prevoditelja: prste staviti pod toplu vodu iz slavine, utrljati sapunice, te ponoviti po potrebi). Ukoliko ljepilo uđe u oči, ne paničariti već isprati oči mlakom vodom i odvesti dijete u ambulantu za svaki slučaj.

Boje za ove sustave su obično akrilne, što znači da su na bazi vode, te da se drže u malim posudama. Umjesto razrjeđivača, voda se koristi za čišćenje kistova, te prolivena boja neće napraviti veliki nered. Tepisi se mogu zamrljati, ali možete kupiti jednu plastičnu uredsku prostirku za pod, te staviti novinski papir na stol za kojim djeca bojažu.

Modeli trebaju biti tretirani temeljnim premazom boje u spreju, s čime ćete im možda trebati pomoći. To radite vani, tokom toplog vremena, te stavite novinski papir ili vreće za smeće kako boja ne bi završila na podu. Temeljni premaz nije na bazi vode, ali ga se može oprati vodom i sapunom.

Ako trebate skinuti boju s minijatura, postoje tri načina. Prvi je pomoću medicinskog alkohola (za plastične, rezinske i metalne minijature), drugi pomoću razrjeđivača za boju (samo za metalne minijature, TOPI plastiku!), a treći pomoću acetona (također samo za metalne minijature, jer također topi plastiku).

Prevoditelj se ovom prilikom želi zahvaliti g. Daveu G s bloga <http://www.wargamingtradecraft.com/> koji mu je velikodušno dozvolio prevođenje izvornog teksta s adrese: <http://www.wargamingtradecraft.com/2012/01/parents-guide-to-tabletop-miniature.html>.

The translator would like to take this opportunity to thank Mr. Dave G from the <http://www.wargamingtradecraft.com/> blog who has generously allowed the translation of the original text which can be found on: <http://www.wargamingtradecraft.com/2012/01/parents-guide-to-tabletop-miniature.html>.